

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Szanciło

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa małoletniej K. S. reprezentowanej przez K. S.
przeciwko Z. M.

o ustalenie ojcostwa i alimenty,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 września 2020 r.,

na skutek zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 11 marca 2020 r., sygn. akt I Ca (...),

**1. odrzuca zażalenie w części dotyczącej punktu 1
zaskarżonego postanowienia;**

**2. uchyla zaskarżone postanowienie w pozostałym zakresie
oraz poprzedzające je postanowienie z dnia 17 lutego 2020 r. i
przekazuje Sądowi Okręgowemu w K. wniosek o zwolnienie od
kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 sierpnia 2019 r. Sąd Okręgowy w K., w sprawie z powództwa małoletniej K. S. reprezentowanej przez matkę K. S. przeciwko Z. M., zmienił zaskarżony wyrok w części w ten sposób, że w pkt II ustalił, iż małoletnia będzie nosiła nazwisko S., a w pkt IV pozbawił pozwanego władzy rodzicielskiej nad małoletnią córką oraz oddalił obie apelacje w pozostałej części.

Pozwany złożył skargę kasacyjną od powyższego wyroku wraz z wnioskiem o zwolnienie go od kosztów sądowych, w tym od opłaty od skargi kasacyjnej.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z 17 lutego 2020 roku oddalił wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych.

Pozwany nie uiścił opłaty od skargi kasacyjnej, złożył natomiast wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z 17 lutego 2020 roku i doręczenie go wraz z uzasadnieniem.

Postanowieniem z 11 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił wniosek o sporządzenie uzasadnienia rzeczzonego postanowienia (pkt 1) oraz odrzucił skargę kasacyjną pozwanego (pkt 2).

Pozwany w zażaleniu zarzucił zaskarżonemu postanowieniu naruszenie art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jednolity tekst Dz. U. z 2020 r., poz. 755 ze zm. - dalej: „u.k.s.c.”) przez jego niezastosowanie i w konsekwencji błędne, i dowolne uznanie, że biorąc pod uwagę sytuację materialną pozwanego, brak jest podstaw do zwolnienia go od kosztów sądowych w całości w postępowaniu kasacyjnym, w tym od opłaty od skargi kasacyjnej, co skutkowało oddaleniem przez Sąd wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej i następnie odrzuceniem wniosku o uzasadnienie postanowienia oddalającego wniosek w tym zakresie oraz odrzuceniem skargi kasacyjnej.

We wnioskach pozwany domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K.

Na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. pozwany wniósł o objęcie kontrolą postanowienia Sądu drugiej instancji z 17 lutego 2020 r., zarzucając mu naruszenie art. 102 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 398⁶ k.p.c. przez nieuznanie, że pozwany ze względu na trudną sytuację materialną nie może ponieść kosztów sądowych bez uszczerbku utrzymania koniecznego siebie i rodziny. Pozwany wniósł o uchylenie w całości poddanego kontroli postanowienia z 17 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie co do zasady okazało się uzasadnione.

W pierwszym rzędzie podkreślenia wymaga, że zażalenie podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne w części dotyczącej punktu 1 postanowienia z 11 marca 2020 r. Słusznie wskazał Sąd drugiej instancji, że postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, wydane przez Sąd odwoławczy, nie podlega zaskarżeniu (arg. art. 394² § 1¹ k.p.c.). W myśl art. 357 § 2¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. postanowienie takie nie podlega uzasadnieniu. W rezultacie odrzucenie wniosku pozwanego o sporządzenie uzasadnienia, stanowiło również niezaskarżalną decyzję procesową (arg. art. 394² § 1¹ k.p.c. i arg. art. 394¹ k.p.c.).

Z kolei trafnie wywiódł skarżący, że postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych podlega kontroli na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

W takiej sytuacji, uzasadnienie postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, stanowi jedyną możliwość zapoznania się przez Sąd Najwyższy z motywami, które legły u podstaw oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy podejmując decyzję o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych podkreślił, że pozwany choć znajduje się w trudnej sytuacji materialnej, to jednak był w stanie zgromadzić środki finansowe na pokrycie opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, tym bardziej, że uiścił opłatę od wniosku o uzasadnienie wyroku, co zalicza mu się na poczet opłaty od tej skargi. Pozostała mu zatem do uiszczenia kwota 500 zł, przyjmując, iż w sprawach o ustalenie

ojcostwa opłata stała wynosi 600 zł. Zdaniem Sądu drugiej instancji, pozwany był w stanie uiścić taką kwotę, nawet przy uwzględnieniu jego wydatków i sytuacji osobistej.

Należy uznać, że podniesione przez Sąd odwoławczy argumenty nie pozwalają ocenić trafności decyzji o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. W istocie, brak jest wskazania jakichkolwiek przesłanek, odwołujących się konkretnie do sytuacji rodzinno-materialnej pozwanego i uzyskiwanych przez niego dochodów, które umożliwiłyby zweryfikowanie stanowiska Sądu. W aktach sprawy znajduje się oświadczenie pozwanego o jego sytuacji rodzinno-materialnej. Sąd Okręgowy nie odwołał się do treści tego dokumentu. Stąd nie wiadomo, czy racje przedstawione przez pozwanego zostały przez Sąd uwzględnione czy być może zdyskwalifikowane, ale wówczas powstaje pytanie w jakim zakresie i przy uwzględnieniu jakiej argumentacji. Poza tym, jeżeli oświadczenie pozwanego Sąd uznał za nie w pełni wiarygodne, to zawsze miał możliwość sięgnięcia do dokumentów źródłowych, aby sprawdzić i ocenić rzeczywistą sytuację majątkową i finansową pozwanego.

Brak odpowiedniej analizy w zakresie wniosku pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych, uniemożliwił dokonanie oceny zasadności postanowienia oddalającego ten wniosek, a to z kolei przesądziło o przedwczesności podjęcia decyzji o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Z przedstawionych powodów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 1 i § 3 k.p.c.